

ORCHID PROJECT

**LAGEN OCH KVINNIG
KÖNSTYMPNING**

SVERIGE

DECEMBER 2021

Nationellt juridiskt ramverk

Översikt av nationellt juridiskt ramverk i Sverige

Nationell lagstiftning:

- ✓ Särskild lag/bestämmelse som kriminaliserar kvinnlig könsstympning
- ✓ Ger en definition av kvinnlig könsstympning
- ✓ Kriminaliserar utförandet av kvinnlig könsstympning
- ✓ Kriminaliserar anstiftan, arrangemang och/eller assistans vid kvinnlig könsstympning
- ✓ Skyldighet att rapportera incidenter av kvinnlig könsstympning till myndigheterna
- ✓ Kriminaliserar sjukvårdspersonals deltagande i kvinnlig könsstympning
- ✓ Extraterritoriell tillämpning oavsett dubbel straffbarhet

Introduktion

Sverige är ett land i norra Europa med en uppskattad befolkning på 10,4 miljoner invånare. Sverige är en konstitutionell monarki med parlamentarisk demokrati och har ett civilrättslig rättssystem som är typiskt för Västeuropa, där både skreven rätt och rättspraxis utgör viktiga delar.¹

Förekomst av kvinnlig könsstympning

År 2012 uppskattade Socialstyrelsen att 38 000 flickor och kvinnor i Sverige hade genomgått kvinnlig könsstympning. Omkring 7 400 av dessa flickor och kvinnor var minderåriga upp till 18 års ålder.²

I en studie från 2011 uppskattade Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) att mellan 2 016 (lågrisk-scenario) och 11 145 flickor (högrisk-scenario) av de 59 409 flickor som bodde i Sverige och vars familjer kom från länder där kvinnlig könsstympning praktiseras riskerade att utsättas för kvinnlig könsstympning. Samma undersökning visade att 34 910 av de 59 409 flickorna var nio år eller yngre och att de återstående 24 599 flickorna var mellan 10 och 18 år. Ungefär 80 procent av flickornas familjer kom från Irak, Somalia och Etiopien, medan mindre grupper kom från Eritrea, Gambia och Egypten. De flesta av flickorna var dock födda i Sverige.³

Nationellt juridiskt ramverk

Särskild lag

Kvinnlig könsstympning är kriminaliserat i Sverige genom en särskild lag och den allmänna straffrätten.

1 § i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor kriminaliserar varje ingrepp av de yttre könsorganen med avsikt att stympa de eller utföra några andra permanenta förändringar till det kvinnliga yttre könsorganet. **1 § av Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** föreskriver att samtycke inte utgör något undantag från straff.

2 §, stycke 2 i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor föreskriver ett mildare straff för utförande av "mindre allvarlig kvinnlig könsstympning" vilket beskrivs mer ingående i 1 §. **2 §, stycke 3** föreskriver ett hårdare straff för utförande av "allvarlig kvinnlig könsstympning" vilket beskrivs mer ingående i 1 §. **2 §, stycke 3** föreskriver att utvärderingen av om brottet var grovt eller inte beror på om den kvinnliga könsstympningen var särskilt omfattande, om den orsakade fara eller allvarlig livshotande sjukdom för offret eller om förövaren agerade på ett ytterst vårdslöst sätt.

2 §, stycke 4 föreskriver att försök, förberedelse, anstiftan och underlåtenhet att avslöja eller förhindra utförandet av kvinnlig könsstympning är straffbart enligt **23 kap. brottsbalken. Lag (2017:333). (1962, ändrad 2021) (Brottsbalken)**.

1 § Lag (1999:997) om särskild företrädare för barn föreskriver att om det finns skäl att tro att kvinnlig könsstympning har utförts på någon som är yngre än 18 år och det befaras att en vårdnadshavare inte kommer att skydda barnets rättigheter, ska en särskild företrädare utses. Den här lagen möjliggör en undersökning av könsorganen av medicinsk personal, även om barnets föräldrar motsätter sig det.⁴

Definition av kvinnlig könsstympning

"Kvinnlig könsstympning" definieras enligt **1 § i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** som ett ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympas eller på annat sätt ge permanenta förändringar av de kvinnliga yttre organen. **Definitionen i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** är i linje med Världshälsoorganisationens (WHO) definition, som definierar kvinnlig könsstympning som ett partiellt eller fullständigt avlägsnande av de yttre kvinnliga könsorganen eller annan skada på de kvinnliga könsorganen av icke-medicinska skäl.⁵

Kvinnor och flickor i alla åldrar

Utförandet av kvinnlig könsstympning på kvinnor och flickor i alla åldrar har kriminaliserats i Sverige. **1 § och 2 § i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** innehåller inga åldersgränser.

Anstiftan, "hjälp och uppmuntran" (stämpling och medhjälp)

Anstiftan och medhjälp till kvinnlig könsstympning är kriminell i Sverige enligt **Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** och allmän straffrätt. **2 §, stycke 4 i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** kriminaliserar försök, förberedelse eller stämpling till kvinnlig könsstympning i enlighet med **23 kap. brottsbalken**.

Anstiftan till kvinnlig könsstympning - när en omskärare (eller någon annan person) utför kvinnlig könsstympning på offret - är kriminaliserat enligt **23 kap. 2 §, stycke 1, punkt 1 och 2 §, stycke 1, punkt 2 i brottsbalken**, liksom "uppmuntran"/medhjälp till kvinnlig könsstympning. **23 kap. 2 §, stycke 1, punkt 1** föreskriver att en person som anlitar en annan person för att utföra ett brott är straffbar för konspiration till att begå ett brott. **23 kap. 2 §, stycke 1, punkt 2** föreskriver att en person som ordnar kvinnlig könsstympning är straffbar för förberedelse av ett brott, såvida personen inte är gärningsperson i ett fullbordat eller försökt brott.

"Hjälp" /medhjälp till kvinnlig könsstympning är kriminellt enligt **23 kap. 4 §, stycke 2** som föreskriver att det är straffbart att på något sätt hjälpa till med ett brott. **23 kap. 4 §, stycke 3** föreskriver att sådana personer är "medverkande" till ett brott" och är straffbara på grundval av det individuellt tillräkneliga uppsåtet.

23 kap. 4 § stycke 1 föreskriver ett straff för den som genom råd eller dåd främjar ett brott. **23 kap. 4 §, stycke 2 och 4 §, stycke 3** föreskriver att personer som anstiftar eller på något sätt hjälper till med ett brott är "medbrottslingar till ett brott" och är därför straffbara enligt lag på grundval av individuellt tillräkneligt uppsåt.

Tillstånd till användning av lokaler

Att tillåta användning av lokaler för kvinnlig könsstympning är sannolikt kriminaliserat i Sverige enligt **Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** och allmän straffrätt.

2 §, stycke 4 i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor föreskriver att förberedelse till ett brott är straffbart i enlighet med **23 kap. i brottsbalken. 23 kap. 2 §, punkt 1 och punkt 2 i brottsbalken** kriminaliserar alla typer av underlättande av tjänster för könsstympning. Att tillåta användning av lokaler skulle kunna betraktas som "underlättande" av kvinnlig könsstympning genom att tillhandahålla medel och möjligheter för kvinnlig könsstympning och är därför kriminaliserat enligt **23 kap. 2 §, punkt 1 och punkt 2 i brottsbalken**.

Tillhandahållande eller innehav av verktyg

Att tillhandahålla (specifika) verktyg i syfte att utföra kvinnlig könsstympning är sannolikt kriminaliserat i Sverige enligt **Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** och allmän straffrätt. **2 §, stycke 4 i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** föreskriver att förberedelse till brott är straffbart i enlighet med **23 kap. i brottsbalken. 23 kap. 2 §, punkt 1 och punkt 2 i brottsbalken** kriminaliserar framställning eller överlämnande av medel som kan användas som redskap för ett brott. Att tillhandahålla (specifika) verktyg kan betraktas som "tillhandahållande av medel för ett brott" och är därför kriminaliserat enligt **23 kap. 2 §, punkt 1 och punkt 2 i brottsbalken**.

Innehav av (specifika) verktyg i syfte att utföra kvinnlig könsstympning har sannolikt kriminaliserats i Sverige. **23 kap. 2 §, punkt 1 och punkt 2 i brottsbalken** föreskriver att förberedelse till ett brott, inklusive att ge, förvara, transportera eller på något annat sätt hantera något som kan användas som redskap för ett brott, är straffbart som en "förberedande handling" till ett brott. Innehav av (specifika) verktyg kan falla under definitionen av en "förberedande handling" enligt **23 kap. 2 §, punkt 1 och punkt 2**.

Underlåtenhet att anmäla kvinnlig könsstympning

Att underlåta att anmäla kvinnlig könsstympning är kriminaliserat i Sverige enligt **Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** och allmän straffrätt.

2 §, stycke 4 i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor föreskriver att underlåtenhet att anmäla kvinnlig könsstympning är straffbart i enlighet med **23 kap. i brottsbalken. 23 kap. 6 § i brottsbalken** kriminaliserar underlåtenhet att anmäla ett brott med hänsyn till den roll som en person spelar i ett brott - *bland annat* om en person är medbrottsling till ett brott i ringa omfattning.

23 kap. 6 § i brottsbalken föreskriver att oavsiktlig underlåtenhet att avslöja utövandet av kvinnlig könsstympning, där personen borde ha insett risken för brottet, ska bestraffas med samma straff som för uppsåtlig underlåtenhet att anmäla kvinnlig könsstympning.

14 kap. 1 § i Socialtjänstlag (2001:453) föreskriver att yrkesverksamma som arbetar inom den privata sektorn som berör barn och ungdomar, inklusive sjuk- och hälsovård eller socialtjänsten, är skyldiga att anmäla till socialnämnden om de får kännedom om att ett barn eller ung person är i fara.

Det finns ett juridiskt ansvar för allmänheten att rapportera fall av utförd eller planerad kvinnlig könsstympning till de sociala myndigheterna, som sedan kan göra en anmälan till polisen.⁶

Medikaliserad kvinnlig könsstympning

Även om **Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor och brottsbalken** inte innehåller några särskilda bestämmelser gällande vare sig medikaliserad kvinnlig könsstympning eller felbehandling av en legitimerad läkare eller medicinskt kvacksalveri, så ingår medikaliserad kvinnlig könsstympning i den allmänna definitionen i **1 § i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. 1 §** kriminaliserar varje ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympas eller att på annat sätt ändra de kvinnliga yttre könsorganen på ett permanent sätt.

Extraterritorialitet

Brottsbalken utvidgar tillämpningen av svensk straffrätt och svensk jurisdiktion till att omfatta utövande av kvinnlig könsstympning utomlands och innehåller ett undantag när det gäller det allmänna kravet på dubbel kriminalisering.

Kraven för att en svensk domstol ska kunna pröva brott som har begåtts utanför Sverige anges i **2 kap. i brottsbalken**, som reviderades 2022. **2 kap. 3 §, stycke 2** föreskriver att svenska domstolar är behöriga att under vissa förutsättningar rättsligt pröva brott som har begåtts utanför Sverige. Exempel på sådana förhållanden är om gärningspersonen är svensk (medborgare eller bosatt i Sverige), om det finns ett svenskt intresse (till exempel, om offret är svensk medborgare) eller om brottet utgör en särskild internationell brottslighet (ett exempel som nämns i bestämmelsen är handlingar som kan utgöra tortyr enligt FN:s konvention mot tortyr).

Brott mot Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor är undantagna från det allmänna kravet på dubbel straffbarhet (att den brottsliga handlingen också måste vara kriminaliserad i det land där handlingen utfördes) enligt **2 kap. 5 § (f) i brottsbalken**.

Straff

Det finns straff för genomförandet av kvinnlig könsstympning och brott relaterade till det i Sverige.

- **2 §, stycke 1 i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** föreskriver ett straff på upp till *sex års fängelse* för ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympta eller tillfoga andra permanenta förändringar av de kvinnliga yttre organen.
- **2 §, stycke 2 i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** föreskriver ett straff på upp till *fyra års fängelse* för ett mindre allvarligt ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympta eller tillfoga andra permanenta förändringar av de kvinnliga yttre organen.
- **2 §, stycke 3 i Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor** föreskriver ett straff på upp till *tio års fängelse* för ett mer allvarligt ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympta eller tillfoga andra permanenta förändringar av de kvinnliga yttre organen.

Straffet för förberedelse eller sammansvärjning till att begå ett brott kan vara lägre än maximistrafvet för det fullbordade brottet och kan också vara lägre än det lägsta straff som föreskrivs för det fullbordade brottet, enligt **23 kap. 2 §, stycke 3 i brottsbalken**.

23 kap. 2 §, stycke 3 i brottsbalken föreskriver att ett strängare straff än fängelse i två år kan utdömas om det fullbordade brottet kan bestraffas med *minst sex års fängelse*.

23 kap. 2 §, stycke 4 i brottsbalken föreskriver dock att den som förbereder eller konspirerar för att begå ett brott *inte är straffbar* om brottet endast har orsakat en ringa fara eller om gärningen inte har lett till allvarliga följder.

23 kap. 6 § i brottsbalken föreskriver ett straff på upp till *två års fängelse* för underlåtenhet att anmäla ett brott.

Skydd

Skydd av ej könsstympade flickor och kvinnor

5 kap. 1a § i Socialtjänstlag (2001:453) föreskriver att socialnämnden är skyldig att se till att samarbeta med offentliga institutioner och organisationer för att skydda barn som utsätts eller riskerar att bli utsatta för övergrepp. **3 kap. 1 § i Socialtjänstlag (2001:453)** föreskriver att kommunens socialnämnd är skyldig att tillhandahålla vård och service, information, stöd, rådgivning, ekonomiskt stöd eller annan hjälp till behövande personer.

6 §, stycke 2 i Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga föreskriver att socialnämnden får omhänderta en person under tjugo år om det finns en konstaterad fara för hennes hälsa eller utveckling. Socialstyrelsen förklarade att Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga kan vara tillämplig om en flicka riskerar att utsättas för kvinnlig könsstympning och det inte finns något annat sätt att skydda henne.⁷

Statliga förpliktelser

I juni 2018 antog den svenska regeringen en **nationell handlingsplan** för att bekämpa kvinnlig könsstympning. Handlingsplanen är en del i Sveriges arbete med att genomföra **Istanbulkonventionen (Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet)**. Vissa åtgärder är direkt avsedda att förebygga och bekämpa kvinnlig könsstympning, medan andra är en del av bredare insatser för att bekämpa våld mot kvinnor. Det förebyggande arbetet ska inte bara rikta sig till personer som bor i Sverige utan även till dem som nyligen anlant till Sverige. Handlingsplanen riktar sig främst till hälso- och sjukvården, socialtjänsten och skolor, där yrkesverksamma är skyldiga att erbjuda ett professionellt bemötande och vidta ytterligare åtgärder för att stödja och skydda flickor och kvinnor som riskerar att utsättas för, eller som redan har, utsatts, för kvinnlig könsstympning.

Den svenska regeringen har beviljat **bidrag** för projekt och informationskampanjer som rör jämställdhet, hälsa och sexualitet.⁸

Tillämpning av lagen

Rättsfall

Hittills finns det endast ett fåtal fällande domar som rör kvinnlig könsstympning i Sverige.⁹

Det finns ett fåtal fall av könsstympning i Sverige som 28 Too Many känner till.

I ett fall som ägde rum 2006, dömdes en pappa i Sverige efter att ha utsatt sin dotter för kvinnlig könsstympning Typ 2: Excision (delvis eller totalt avlägsnande av (yttre) klitoris och inre blygdläppar, med eller utan bortskärning av yttre blygdläppar) i Somalia. Det har dock noterats brister i hur den svenska brottmålsdomstolen bedömde bevisningen i detta fall. Pappan dömdes trots otillräckliga och motsägelsefulla indicier.¹⁰

Ett annat fall från 2006 gällde en 16-årig flicka som rapporterade till sin skolkurator att hon hade blivit fysiskt misshandlad av sin somalisk-födda mamma. Flickan rapporterade att hennes mamma under några år hade slagit henne med olika föremål, även när hon sov. Flickan rapporterade också att hennes mamma utsatte henne för kvinnlig könsstympning när hon var elva år gammal under ett besök i Somalia och att hon därefter utförde flera genitala undersökningar för att försäkra sig om att hon fortfarande var oskuld. Det här fallet anmäldes till de sociala myndigheterna, som i sin tur anmälde fallet till polisen. En medicinsk undersökning under utredningen visade att flickans klitoris hade utsatts för kvinnlig könsstympning Typ 1: Klitoridektomi (delvis eller fullständig borttagning av (yttre) klitoris och/eller klitorishuva). Mamman dömdes till tre års fängelse för kvinnlig könsstympning och allvarlig kränkning av den personliga integriteten.¹¹

I ett fall från 2022 konstaterade Skövde tingsrätt att det finns väldigt få rättsfall i Sverige som rör kvinnlig könsstympning. I det här fallet dömdes en pappa för att ha utsatt sina två döttrar för kvinnlig könsstympning. Brottet begicks i Egypten av en läkare när flickorna var väldigt små och det gick inte att fastställa exakt hur gamla flickorna var när den kvinnliga könsstympningen begicks. Pappan dömdes till 10 månaders fängelse. I likhet med det tidigare fallet från 2006 inleddes den rättsliga utredningen efter en rapport från offrens skolkurator.¹²

Slutsatser och rekommendationer

Slutsatser

Kvinnlig könsstympning är kriminaliserat i Sverige genom en särskild lag, **Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor**.

Definitionen av "kvinnlig könsstympning" i lagen omfattar **alla typer** av kvinnlig könsstympning och stämmer överens med Världshälsoorganisationens (WHO) definition, dock utelämnar den kriteriet att kvinnlig könsstympning utförs av icke-medicinska skäl. **Medikaliserad kvinnlig könsstympning** påpekas inte specifikt, men omfattas sannolikt av den allmänna brottsligheten för kvinnlig könsstympning.

Anstiftan och medhjälp till kvinnlig könsstympning är kriminaliserat i Sverige enligt Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor och allmän straffrätt.

Underlåtenhet att anmäla kvinnlig könsstympning är kriminaliserat i Sverige enligt Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor och allmän straffrätt. Det finns en skyldighet för allmänheten att rapportera till myndigheterna om möjligheten att kvinnlig könsstympning utförs i framtiden, eller om kvinnlig könsstympning som redan har utförts.

Brottsbalken, tillsammans med Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, möjliggör en **extraterritoriell räckvidd** för den svenska straffrätten när det gäller kvinnlig könsstympning utomlands, utan krav på dubbel straffbarhet eller på förövarens eller offrets svenska medborgarskap eller bosättningsstatus.

Rekommendationer

Vi rekommenderar att Sverige inför ett system liknande det brittiska British Female Genital Mutilation Protection Orders, för att garantera ett effektivt skydd för flickor och kvinnor som riskerar att utsättas för kvinnlig könsstympning och andra skadliga traditionella sedvänjor.

Tillägg I: Internationella och regionala fördrag

SVERIGE	Under- tecknat	Ratificerat/ Anslutit	Reservationer mot rapportering?
Internationellt			
Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (1966) (ICCPR) ¹³	✓ 1967	✓ 1971	Nej
Internationell konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (1966) (ICESCR) ¹⁴	✓ 1967	✓ 1971	Nej
Kvinnokonventionen (1979) (CEDAW) ¹⁵	✓ 1980	✓ 1980	Nej
Barnkonventionen (1989) (CRC) ¹⁶	✓ 1990	✓ 1990	Nej
Regionalt			
Istanbulkonventionen ¹⁷	✓ 2011	✓ 2014	Ja*
Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ¹⁸	✓ 1950	✓ 1952	Nej

* Reservationer mot artikel 44, paragraf 3 gällande jurisdiktion och artikel 58 gällande preskription.

”**Undertecknat**”: Ett fördrag undertecknas av länderna efter att de har förhandlat och kommit överens om dess innehåll.

”**Ratificerat**”: När de flesta fördrag och konventioner väl har undertecknats måste de ratificeras (dvs. godkännas av standardiserade nationella lagstiftningsförfarandet) för att få rättslig verkan i det landet.

”**Anslutit**”: När ett land ratificerar ett fördrag som redan har förhandlats fram av andra stater.

Tillägg II: Nationella lagar

Brottsbalken

2 kap. 3 § (efter översynen av strafflagen i december 2022)

Svensk domstol är i följande fall behörig att döma över brott som har begåtts utanför Sverige: [. .]

(2) Brott som har begåtts:

- a) av någon som vid gärningstillfället var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige,
- b) av någon som när åtal väcks för brottet är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige,
- c) av någon som finns i Sverige och det på brottet enligt svensk rätt kan följa fängelse i mer än sex månader

[. .]

(6) Brott som: [. .]

- h) omfattas av tortyrbegreppet enligt artikel 1 i Förenta nationernas konvention den 10 december 1984 mot tortyr och annangrym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller försök till sådant brott.

2 kap. 5 § (efter översynen av strafflagen i december 2022)

I de fall som avses i 3 § 2, 3 och 5 är svensk domstol behörig endast om gärningen är straffbar även enligt lagen på gärningsorten (dubbel straffbarhet). Om brottet har begåtts på flera staters område är kravet på dubbel straffbarhet uppfyllt om gärningen är straffbar enligt lagen på någon av gärningsorterna. Det får inte dömas till påföljd som är strängare än det svåraste straff som är föreskrivet för brottet enligt lagen på gärningsorten. Första stycket gäller inte: [. .]

- f) 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

23 kap. 1 §

Har någon påbörjat utförandet av visst brott utan att detta kommit till fullbordan, skall han i de fall särskilt stadgande givits därom dömas för försök till brottet, såframt fara förelegat att handlingen skulle leda till brottets fullbordan eller sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit utesluten.

Straff för försök bestämmes högst till vad som gäller för fullbordat brott och må ej sättas under fängelse, om lägsta straff för det fullbordade brottet är fängelse i två år eller däröver.

23 kap. 2 §

Den som, med uppsåt att utföra eller främja brott,

1. tar emot eller lämnar pengar eller annat som betalning för ett brott eller för att täcka kostnader för utförande av ett brott, eller
2. skaffar, tillverkar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar, sammanställer eller tar annan liknande befattning med något som är särskilt ägnat att användas som hjälpmedel vid ett brott, ska i de fall det särskilt anges dömas för förberedelse till brottet, om han eller hon inte har gjort sig skyldig till fullbordat brott eller försök.

I de fall det särskilt anges döms för stämpling till brott. Med stämpling förstås att någon i samråd med någon annan beslutar gärningen eller att någon söker anstifta någon annan eller åtar eller erbjuder sig att utföra den.

Straffet för förberedelse eller stämpling ska bestämmas under den högsta och får sättas under den lägsta gräns som gäller för fullbordat brott. Högre straff än fängelse i två år får bestämmas endast om fängelse i sex år eller mer kan följa på det fullbordade brottet.

Om faran för att brottet skulle fullbordas var ringa eller om gärningen med hänsyn till andra omständigheter är mindre allvarig, ska det inte dömas till ansvar.

23 kap. 4 §

Ansvar som i denna balk är föreskrivet för viss gärning skall ådömas inte bara den som utfört gärningen utan även annan som främjat denna med råd eller dåd. Detsamma skall gälla beträffande i annan lag eller författning straffbelagd gärning, för vilken fängelse är föreskrivet.

Den som inte är att anse som gärningsman döms, om han har förmått annan till utförandet, för anstiftan av brottet och annars för medhjälp till det.

Varje medverkande bedöms efter det uppsåt eller den oaktsamhet som ligger honom till last. Ansvar som är föreskrivet för gärning av syssloman, gäldenär eller annan i särskild ställning skall ådömas även den som tillsammans med honom medverkat till gärningen.

Vad som sägs i denna paragraf skall inte gälla, om något annat följer av vad för särskilda fall är föreskrivet.

23 kap. 6 §

Den som underlåter att i tid anmäla eller annars avslöja ett förestående eller pågående brott ska, i de fall det är särskilt föreskrivet, dömas för underlåtenhet att avslöja brottet enligt vad som är föreskrivet för den som medverkat endast i mindre mån till sådant brott. Högre straff än fängelse i två år får dock inte dömas ut. I de fall det är särskilt föreskrivet ska för underlåtenhet att avslöja brott även den dömas som inte haft uppsåt till men borde ha insett att brottet var förestående eller pågick.

Den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning och underlåter att förhindra ett brott inom ramen för sammanslutningen ska, i de fall det är särskilt föreskrivet, dömas för underlåtenhet att förhindra brottet enligt första stycket.

För underlåtenhet att förhindra brott döms också en förälder eller annan uppfostrare eller förmyndare som underlåter att hindra den som står under hans eller hennes vård eller lydnad från att begå brott.

Ansvar för underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott förutsätter att

1. gärningen har fortskridit så långt att den är straffbar, och
2. brottet kan avslöjas eller förhindras utan fara för den handlande eller för någon annan och, i fall som avses i tredje stycket, att brottet kan förhindras utan anmälan till myndighet.

Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor

1 §

Ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar av dem (könsstympning) får inte utföras, oavsett om samtycke har lämnats till ingreppet eller inte.

2 §

Den som bryter mot 1 § döms till fängelse i lägst två och högst sex år.

Är brottet med hänsyn till omständigheterna mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om könsstympningen är särskilt omfattande eller om gärningen har orsakat livsfara eller allvarlig sjukdom eller om gärningsmannen i annat fall har visat synnerlig hänsynslöshet.

För försök, förberedelse och stämpling samt för underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

3 §

Den som har begått brott enligt denna lag döms vid svensk domstol även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken

Socialtjänstlag (2001:453)

3 kap. 1 §

Till socialnämndens uppgifter hör att

- göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen,
- medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen,
- informera om socialtjänsten i kommunen,
- genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden,
- svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

5 kap. 1 a §

Socialnämnden ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 15 kap. denna lag och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Nämnden ska aktivt verka för att samverkan kommer till stånd.

14 kap. 1 §

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och unga,
2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet. Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Lag (1999:997) om särskild företrädare för barn

1 §

När en förundersökning har inletts eller återupptagits i fråga om ett brott som kan leda till fängelse och har begåtts mot någon som är under 18 år, ska en särskild företrädare förordnas för barnet om

1. en vårdnadshavare kan misstänkas för brottet, eller
2. det kan befaras att en vårdnadshavare på grund av sitt förhållande till den som kan misstänkas för brottet inte kommer att ta till vara barnets rätt.

En särskild företrädare ska inte förordnas om det med hänsyn till barnet är obehövt eller särskilda skäl annars talar mot det.

Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

6 §

Socialnämnden får besluta att den som är under 20 år omedelbart skall omhändertas, om

1. det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av denna lag, och
2. rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras.

Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas, får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta om omhändertagande. Beslutet skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

När socialnämnden har ansökt om vård med stöd av lagen, får även rätten besluta att den unge omedelbart skall omhändertas.

-
- 1 - Sweden Sverige (2021) *Key facts about Sweden*. Finns på engelska på: <https://sweden.se/life/society/key-facts-about-sweden> (besökt den 12 augusti 2021).
 - Santander (2021) *Sweden: legal environment*. Finns på engelska på: https://santandertrade.com/en/portal/establish-overseas/sweden/legal-environment?url_de_la_page=%2Fen%2Fportal%2Festablish-overseas%2Fsweden%2Flegal-environment&&actualiser_id_banque=oui&id_banque=0&memoriser_choix=memoriser (besökt den 12 augusti 2021).
 - Jonsson Cornell (Sterzel) (2020) *Komparativ konstitutionell rätt*, p.72ff.
 - 2 Government Offices of Sweden (2018) *Factsheet: National action plan to combat female genital mutilation*. Finns på engelska på <https://www.government.se/4a53c3/globalassets/government/dokument/socialdepartementet/fact-sheet-national-action-plan-to-combat-female-genital-mutilation> (besökt den 12 augusti 2021).
 - : kan konsulteras på <https://www.regeringen.se/globalassets/government/dokument/socialdepartementet/fact-sheet-national-action-plan-to-combat-female-genital-mutilation/>.
 - 3 *Ibid.*
 - 4 Sara Johnsdotter Carlbom (2004) *FGM in Sweden: Swedish Legislation Regarding 'Female Genital Mutilation' and Implementation of the Law*. Finns på engelska på: <https://portal.research.lu.se/portal/files/4851963/624310.pdf> (besökt den 12 augusti 2021).
 - 5 World Health Organization (2020) *Factsheet: Female Genital Mutilation*. Finns på engelska på: [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation#:~:text=Female%20genital%20mutilation%20\(FGM\)%20involves,benefits%20for%20girls%20and%20women](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation#:~:text=Female%20genital%20mutilation%20(FGM)%20involves,benefits%20for%20girls%20and%20women) (besökt den 12 augusti 2021).
 - 6 Sara Johnsdotter Carlbom (2004), *op. cit.*
 - 7 *Ibid.*
 - 8 Ministry of Social Affairs (2018) *Action plan against female genital mutilation*. Finns på https://www.regeringen.se/4a34bd/contentassets/3257c5e17acb44258a8a1caf5b343414/handlingsplan-mot-konsstympning-av-flickor-och-kvinnor_webb.pdf (besökt den 16 augusti 2021).
 - 9 Åklagarmyndigheten (2023), *Svårt att bevisa könsstympning*. Finns på <https://www.aklagare.se/nyheter-press/aktuellt-pa-aklagarmyndigheten/svart-att-bevisa-konsstympning/> (besökt den 13 mars 2023).
 - 10 Sara Johnsdotter and Ruth M. Mestre i Mestre (2015) *Female Genital Mutilation in Europe: An analysis of court cases*. Directorate-General for Justice and Consumers (European Commission), Enege, Fondazione Giacomo Brodolini (FGB) and Istituto per la Ricerca Sociale (IRS). Finns på engelska på: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7fff7a7b-fc84-11e5-b713-01aa75ed71a1/language-en> (besökt den 12 augusti 2021).
 - 11 *Ibid.*
 - 12 Åklagarmyndigheten, (2021) *Två personer i Skaraborg åtalas för medhjälp till könsstympning* - TR B 2031-21 (Skövde Tingsrätt 2022-02-18). <https://www.aklagare.se/nyheter-press/pressmeddelanden/2021/december/tva-personer-i-skaraborg-atalas-for-medhjalp-till-konsstympning/>. (besökt den 13 mars 2023)
 - 13 *International Covenant on Civil and Political Rights* (1966) United Nations Treaty Collection: Status of Treaties. Finns på https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&clang=_en (besökt den 12 augusti 2021).
 - 14 *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights* (1966) United Nations Treaty Collection: Status of Treaties. Finns på engelska på: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-3&chapter=4 (besökt den 12 augusti 2021).
 - 15 *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women* (1979) United Nations Treaty Collection: Status of Treaties. Finns på engelska på: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-8&chapter=4&clang=_en#9 (besökt den 12 augusti 2021).

-
- 16 *Convention on the Rights of the Child* (1989) United Nation Treaty Collection: Status of Treaties. Finns på https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&clang=_en (besökt den 12 augusti 2021).
- 17 - Council of Europe (2021) *Chart of signatures and ratifications of Treaty 210, Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. Finns på engelska på: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatyid=210> (besökt den 12 augusti 2021).
- Council of Europe (2021) *Reservations and Declarations for Treaty 210, Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. Finns på engelska på: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=declarations-by-treaty&numSte=210&codeNature=0> (besökt den 12 augusti 2021).
- 18 - Council of Europe (2021) *Chart of Signatures and Ratifications of Treaty 005, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Finns på engelska på: [coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/signatures?module=signatures-by-treaty&treatyid=005](https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/signatures?module=signatures-by-treaty&treatyid=005) (besökt den 12 augusti 2021).
- Council of Europe (2021) *Reservations and Declarations for Treaty 005, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Finns på engelska på: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/?module=declarations-by-treaty&numSte=005&codeNature=0> (besökt den 12 augusti 2021).

Omslagsbilder: Oleksiy Mark (odaterad) Scenic summer aerial panorama of the Old Town (Gamla Stan) pier architecture in Stockholm, Sweden. Shutterstock ID 556209544.

Neonshot (undated) Portrait de la belle afro-américaine jeune fille. *Fille avec afro et des lunettes*. 123RF ID 45884783.

Observera att användandet av ett fotografi av en flicka eller kvinna i den här rapporten inte innebär att hon har, eller inte har, genomgått kvinnlig könsstympning.

28 Too Many / Orchid Project tackar UN Online Volunteers (<https://app.unv.org>) Patrick MORENO och OZAN YÜCEL för översättning/korrekturläsning av denna publikation.

I den här rapporten analyseras och diskuteras tillämpningen av nationell (straffrättslig) lagstiftning på kvinnlig könsstympning och eventuella relaterade brott. Den undersöker också andra rättsliga faktorer som anses relevanta, t.ex. rättsliga skyldigheter att rapportera om kvinnlig könsstympning har begåtts eller sannolikt kommer att begås, tillgängliga rättsliga skyddsåtgärder för flickor och kvinnor som riskerar att utsättas för kvinnlig könsstympning och eventuella skyldigheter för nationella regeringar i samband med kvinnlig könsstympning.

Den inledande forskningen för den här rapporten bestod av ett frågeformulär som utarbetats av 28 Too Many (part of Orchid Project) och Ashurst LLP. Informationen i svaren från frågeformuläret granskades sedan av Middelburg Human Rights Law Consultancy, uppdaterades och användes som grund för ytterligare forskning från relevanta källor. Rapporten bygger huvudsakligen på primära rättsliga källor som lagstiftning, rättspraxis och auktoritativ litteratur, men den använder även sekundära källor som regeringsdokument, tidskriftsartiklar och tidningsartiklar.

Den här rapporten har utarbetats endast som ett juridiskt forskningsarbete och utgör inte juridisk rådgivning med avseende på någon av de svenska lagarna. Den gör inte anspråk på att vara fullständig eller att gälla för någon särskild faktisk eller rättslig omständighet. Den utgör inte, och får inte betraktas som, juridisk rådgivning eller skapa en advokat-klientrelation med någon person eller enhet. Varken 28 Too Many, Orchid Project, Ashurst LLP och Middelburg Human Rights Law Consultancy eller någon annan som bidragit till den här rapporten tar ansvar för förluster som kan uppstå till följd av att man förlitar sig på informationen i rapporten, eller för eventuella felaktigheter, inklusive lagändringar sedan forskningen slutfördes i augusti 2021. Ingen av de som bidragit till rapporten anser sig vara kvalificerad att ge juridisk rådgivning i någon jurisdiktion till följd av sitt deltagande i det här projektet eller sitt bidrag till den här rapporten. Juridisk rådgivning bör inhämtas från en juridisk rådgivare som är kvalificerad i den relevanta jurisdiktionen eller de relevanta jurisdiktionerna när det gäller specifika omständigheter. Det bör dessutom noteras att det i många länder saknas rättsligt prejudikat för de påföljder som fastställs i lagen, vilket innebär att mindre stränga påföljder kan tillämpas i praktiken.

Tack till :

Ashurst LLP

Middelburg Human Rights Law Consultancy

Synch Advokat AB

Version 1, November 2023

© Orchid Project & 28 Too Many 2021
research@orchidproject.org

